

Broj: 01-629/21

Podgorica, 21. jun 2022. godine

MS/MS

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 42/2011 ,32/2014 i 21/17) nakon završenog ispitnog postupka daje

MIŠLJENJE

I UVOD

1.X.Y, iz Podgorice, podnijela je pritužbu i dopunu iste Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

1.2. Iz pritužbe i dopune proizilazi: da je u nedjelju (22/08/2021) iskoristila svoje građansko pravo i bila na protesnom skupu na Cetinju; da se tom prilikom fotografisala sa X.X i da je fotografiju objavila na svom Instagram profilu; da nikada sa svoga profila nije poslala antihrišćansku ni diskriminatorску poruku. Dalje, navodi da od fotografisanja prema njoj kreće linč u medijima, na stranicama i profilima koji su povezani sa Srpskom pravoslavnom crkvom; da su facebook i Instagram profil „Bunt Crna Gora“, „Odbrana crkve“ i slični preuzeli fotografiju sa njenog profila i iskoristili je za plasiranje laži i političke borbe i obračuna; da je portal Borba objavio tekst sa naslovom "Bruka i sramota" Funkcionerka Y.Y i X.Z na Cetinju protestvovala protiv X.A, baš osvježilo!; da je u pomenutom tekstu iznešeno niz grubih neistina, među kojima je to da je podnositeljka pritužbe - prva saradnica x.X, da krši epidemiološke mjere koje donosi Vlada u kojoj radi (iako se jasno i na slici vidjelo da nosi masku); da je planirana za funkcionera stranke koju X i X osnivaju, kao i to da je državni funkcioner; da je jedina istina po navodima podnositeljke pritužbe, da radi u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja na poziciji načelnice Direkcije za prvi nivo kontrole, i da je, po zakonu to ne svrstava u red državnih funkcionera, a što je po njoj vrlo lako i provjerljivo; da nije politički aktivna, pa samim tim i nije i neće biti funkcioner nijedne stranke, ni sadašnje ni buduće; da je jedina partija kojoj pripada - Crna Gora, a religija ljubav prema istoj; da to nije spriječilo pomenute medije i stranice da objavljuju netačne informacije i da je tim povodom

policiji podnijela više krivičnih prijava; da želi napomenuti da su administratori portala i stranica dozvolili objavlivanje uvredljivih i pogrđnih komentara ispod objava, komentara koji bi svuda u svijetu trebali biti sankcionisani jer dotiču njen privatni život i kvalifikuju je netačno, kao „narkomanku, ku**u“ itd; da je zbog svih ovih objava dobijala direktne prijetnje na društvenim mrežama, pa smatra da su joj život i bezbjednost ugroženi. Dalje, podnositeljka ističe da joj je jasno da je moć medija ogromna i da kao neko ko se u određenom dijelu bavi javnim poslom treba da podnese malo više nego običan građanin, ali i pita da li to znači da je medijima dozvoljena ovakva bespoštedna borba i da ljudski život i dostojanstvo tom prilikom nijesu bitni? Da li to znači da svako može da piše što god hoće i prolazi nekažnjeno?

Nadalje je navela da je kao žena i Crnogorka izvrnuta javnom linču i iznošenju brutalnih neistina, zbog kojih je lični i profesionalni ugled doveden u pitanje i zbog kojih trpi izuzetan stres i duševne bolove, ali i veliku nematerijalnu štetu.

1.3. U drugom obraćanju Zaštitniku, podnositeljka, pored ostalog, ističe da je portal "Borba" 23. avgusta, na sledećem linku, objavio sledeći tekst: <https://borba.me //>. Isto tako, portal "Kurir" je, dana 24. avgusta takođe objavio sličan tekst: <https://www.kurir.rs/region/crna-gora/3753299/.....> Dalje, ukazuje da, iako je navedenim portalima 26. avgusta, zbog objektivnog informisanja javnosti, uredno poslala reagovanja na tekstove koji su, osim što obiluju brojnim neistinama, napisani malicioznim tonom, sa namjerom narušavanja ličnog dostojanstva i profesionalnog ugleda, navedeni mediji njena reagovanja nijesu objavili. Nadalje, ističe: da je nakon objava ovih tekstova na pomenutim portalima, pokrenuta svojevrsna "hajka" na nju, koja je išla čak do toga da dobija prijetnje i da su joj bezbjednost i život ugroženi, što je prijavljeno Upravi policije - Centar bezbjednosti Podgorica u više navrata 22. i 23. avgusta; da su svojim činjenjem direktno prekršili više članova Krivičnog zakonika i Ustava Crne Gore, s jasnom namjerom nanošenja profesionalne, lične i nematerijalne štete, ali i duševnog bola i depresivnih misli, ne mareći za posledice koje mogu nastati medijskim, javnim linčom kojem je izvrnuta; da je direktno i s umišljajem ugrožen njen život, izložena je opasnosti (član 155 Krivičnog zakonika), ugrožena joj je sloboda izražavanja nacionalne ili etičke pripadnosti (član 160), ugrožena joj je sigurnost (član 168), ali i izazvana nacionalna, rasna i vjerska mržnja (član 370). Osim toga, portali su neovlašćeno prikupili podatke koji su korišćeni u tekstu (član 176 Krivičnog zakonika), a u komentarima ispod objavljenog teksta dozvolili su komentare koji prevazilaze svima garantovanu slobodu govora, čime su prekršili Zakon o elektronskim medijima („Sl. list CG", br. 46/2010, 40/2011- dr. zakon, 53/2011, 6/2013, 55/2016, 92/2017 i 82/2020 - dr. zakon), kao i Zakon o javnom redu i miru („Sl. list RCG", br. 064/11 i 056/2020). Komentari su bili predmet njenog posebnog email obraćanja redakciji portala 25. avgusta. Portal "Borba" je, nakon njenog obraćanja uklonio komentare u zakonskom roku od 60 min, i to nakon što su stajali na portalu 2 dana. Na kraju, istakla je da je kao žena i Crnogorka izvrnuta

javnom linču i iznošenju brutalnih neistina, zbog čega je njeni lični i profesionalni ugled doveden u pitanje i zbog kojeg trpi stres i duševne bolove.

II ISPITNI POSTUPAK

2. Postupajući po ovoj pritužbi u cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore je u skladu sa odredbom člana 35. Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore zatražio od Ministarstva javne uprave, digitalnog društva i medija izjašnjenje na navode iz pritužbe.

2.1. Zaštitniku je Ministarstvo dostavilo izjašnjenje u kojem je, između ostalog, navedeno: da uvidom u Evidenciju medija koju vodi Ministarstvo javne uprave, digitalnog društva i medija, konstatovali su da se internet publikacija tj.portal borba. me ne nalazi u istoj. Ministarstvo nije u posjedu informacije o gore pomenutom mediju. Navedena internet publikacija nije preuzela obavezu poštovanja odredbi Zakona o medijima. U skladu sa preporukama međunarodnih organizacija upis u evidenciju medija je slobodan izbor medije i nije ih moguće primorati na taj postupak i preuzimanje obaveze poštovanja odredbi medijskih zakona. Kada se govori o tekstu u dnevnom listu Kurir, ukoliko se ne radi o govoru mržnje i povredi drugih ljudskih prava, slobodu izražavanja nije moguće ograničiti. Kršenje ovih prava i neprofesionalno postupanje novinara u skladu sa zakonom su u nadležnosti samoregulatornih tijela. Ukoliko zainteresovana strana nije zadovoljna postupcima istih zadovoljenje pravde može tražiti nadležnom sudu.

3. Takođe, Zaštitnik je zatražio izjašnjenje na navode iz pritužbe od portala „Borba” i Uprave policije. Do dana donošenja mišljenja nijesu dostavljena tražena izjašnjenja, pa je Zaštitnik na osnovu podataka kojima raspolaže zauzeo stav i donio mišljenje.

III ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

4. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, pritužbe i ostale dokumentacije, utvrđene su slijedeće činjenice relevantne za donošenje mišljenja:

- da je X.Y bila dana 22. avgusta 2021. godine na Cetinju i tom prilikom se fotografisala sa X.X;
- da je podnositeljka pritužbe navedenu fotografiju objavila na svom Instagram profilu;
- da su facebook i instagram profili “Bunt Crna Gora” ,“Odbrana crkve” preuzeli fotografiju, nakon čega su uslijedili sporni komentari;
- da je dana 23. avgusta na linku <https://borba.me/...../> objavljen tekst pod nazivom Bruka i sramota:! (FOTO);

- da je podnositeljka uz pritužbu Zaštitniku dostavila sporne komentare:

Felacio MNE Komentariše: „E viva Montenegro je bio povik talijanskih vojnika kada su Montenegrinke naučili felacio“.....

Karlos komentariše: „Ova ga p**i za medalju“.

Hriščanin Komentariše: „Neka što je fašistikinja, nego proklamovana narkomanka Cetinjani je dobro znaju.To je ta Crna Gora koja brani CT od SPC!!!! A ti Milojko sačuvaj takve kadrove, neka smo te glasali...“

Momo Komentariše:“ Ja, inače ljubitelj ženskog svijeta, kad vidjoh ove dvije profuknjače, počinjem da se presabiram“.

Musketar Komentariše:“ Kana! Ah ta Kana. Hodajuća bruka. Hodajuća bruka DPS-a, ministarstva, i nekad, a tek sad SAD jer sjedi tamo dje joj nije mjesto. Apsolutno neurančljiva osoba, spremna odavno za liječenje, puna usta hvale za sebe, dok nema osobe koja misli ista dobro i pozitivno o istoj .Kad bi izašlo u javnost sve o njoj , Mickej bi morao dat ostavku. No polako.....“

VIŠEGRAD 2021 Komentariše

„SVI SU EVIDENTIRANI,TAKO DA IH ČEK“LIJEP“ PRIJEM NA ULASKU U SRBIJU ILI REP.SROSKU....“

- da je podnositeljka pritužbe e-mailom od 30. avgusta 2021. godine, obavijestila Zaštitnika ljudskih prava i slobode da je portal „Borba“ nakon njene intervencije obrisao komentare, ali nakon dva dana od objave.

- da se podnositeljka pritužbe obratila molbom za postupanje po prijavama koje je podnijela Upravi policije, od 22. avgusta, 23. avgusta, 30. avgusta, 31. avgusta 2021. godine i 9. septembra, ali ukazuje da nije dobila odgovor;

- Takođe, podnositeljka pritužbe ukazuje da se obratila Ministarstvu javne uprave, digitalnog društva i medija i da nije dobila odgovor.

IV RELEVANTNO PRAVO

5. Ustav Crne Gore:

„Član 7

Zabranjeno je izazivanje ili podsticanje mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu.

Član 8 stav 1

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.

Član 47

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način. Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.”

6. Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni list Crne Gore", br. 46/10, 40/11, 18/14, 42/17):

„Član 2 st. 1 i 2

Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.

Član 9a

Govor mržnje je svaki oblik izražavanja ideja, tvrdnji, informacija i mišljenja koji širi, raspiruje, podstiče ili pravda diskriminaciju, mržnju ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog ličnog svojstva, ksenofobiju, rasnu mržnju, antisemitizam ili ostale oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući i netoleranciju izraženu u formi nacionalizma, diskriminacije i neprijateljstva protiv manjina.”

7. Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br.42/11, 32/14, 21/17):

„Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.”

8. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima

„Član 20 stav 2

Svaki poziv na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju koji predstavlja podsticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje, zakonom je zabranjeno.“

9. Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda:

“Član 10

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.
2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uslovima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i neophodnim u

demokratskom društvu u interesu nacionalne bezbjednosti, teritorijalnog integriteta ili javne bezbjednosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Član 14

Uživanje prava i sloboda predviđenih ovom konvencijom osiguraće se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

Član 17

Ništa u ovoj konvenciji ne može se tumačiti tako da podrazumijeva pravo bilo koje države, grupe ili lica da se upuste u neku djelatnost ili izvrše neki čin koji je usmjeren na poništavanje bilo kog od navedenih prava i sloboda ili na njihovo ograničavanje u većoj mjeri od one koja je predviđena Konvencijom.“

10. Preporuka br. R (97) 20 Komiteta ministara Savjeta Evrope državama članicama o „govoru mržnje“

Polje primjene

Načela koja slijede odnose se na govor mržnje, naročito na govor mržnje koji se širi posredstvom medija. Za potrebe primjene ovih načela, izraz „govor mržnje“ podrazumijeva sve oblike izražavanja koji šire, raspiruju, podstiču ili pravdaju rasnu mržnju, ksenofobiju, antisemitizam ili druge oblike mržnje zasnovane na netoleranciji, uključujući tu i netoleranciju izraženu u formi agresivnog nacionalizma i etnocentrizma, diskriminacije i neprijateljstva prema manjinama, migrantima i ljudima imigrantskog porijekla.

Načelo 2 Vlade država članica treba da uspostave i održavaju cjelovit pravni okvir koji se sastoji od odredaba građanskog, krivičnog i upravnog prava o govoru mržnje i koji omogućava državnim i sudskim vlastima da u svim slučajevima usklade poštovanje slobode s poštovanjem ljudskog dostojanstva i zaštite ugleda ili prava drugih.

11. Preporuka ECRI-ja u pogledu Opšte politike br. 15 o borbi protiv govora mržnje (usvojena 8. decembra 2015. godine)

Govor mržnje u svrhu Preporuke podrazumijeva upotrebu jednog ili više posebnih oblika izražavanja - zagovaranje, promociju ili podsticanje ocrnjivanja, mržnje ili klevetanja osobe ili grupe osoba, kao i svako uznemiravanje, uvredu, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju takvoj osobi ili osobama i svako opravdavanje svih ovih oblika izražavanja, koje se zasniva na nepotpunom popisu ličnih karakteristika ili statusa koji uključuje "rasu", boju kože, jezik, vjeru ili uvjerenje, državljanstvo ili nacionalnu ili etničku pripadnost, kao i porijeklo, dob, invaliditet, pol, rod, rodni identitet i seksualnu orijentaciju.

Značajni elementi u tumačenju Preporuke o tome šta čini govor mržnje, a koji se razlikuju od onih koji se nalaze u mnogim drugim dokumentima, jesu njegova primjena na: - zagovaranje, promociju ili podsticanje, u bilo kojem obliku, na ocrnjivanje, mržnju ili klevetanje, kao i uznemiravanje, vrijeđanje, negativnu stereotipizaciju, stigmatizaciju ili prijetnju; - upotrebu koja nije namijenjena samo podsticanju na djela nasilja, zastrašivanja, netrpeljivosti ili diskriminacije, već i upotrebu za

koju se s razlogom može očekivati da ima takav efekat; i - osnove koji nadilaze "rasu", boju kože, jezik, vjeru ili uvjerenje, državljanstvo, nacionalnu ili etničku pripadnost i porijeklo.

V ZAKLJUČNA OCJENA

12. Podnositeljka pritužbe ukazuje na kršenje ljudskih prava, a u vezi kako ističe hajke koja se vodila protiv nje putem medija i društvenih mreža. Takođe, prigovara da je žrtva govora mržnje, a nakon što je objavila na svom instagram profilu fotografiju sa poslanicom X.Y, sa skupa na Cetinju.

13. Prema stanju iz spisa predmeta kod Zaštitnika proizilazi da je podnositeljka pritužbe objavila, na svom instagram profilu, fotografiju sa poslanicom X.Y sa skupa na Cetinju. Dalje iz dostavljenih komentara proizilazi da je određena grupa lica na portalu „Borba“ pod user name: Felacio MNE, Karlos, Hriščanin, Momo, Musketar i VIŠEGRAD 2021, komentarisala i komunicirala bliže opisano u tački 4. ovog Mišljenja. Uvidom u Portal „Borba“ nijesu zatečeni sporni komentari, koji su po navodima podnositeljke obrisani nakon dva dana od objave, a po njenom ukazivanju.

14. Zaštitnik podsjeća da se prilikom odmjeravanja postojanja govora mržnje kao oblika diskriminacije cijene specifične okolnosti i to: (a) kontekst u kojem su upotrijebljene poruke; (b) sposobnost lica za vršenje uticaja na druge; (c) priroda i snaga jezika koji je korišćen (da li poruke sadrže dezinformacije, negativnu stereotipizaciju i stigmatizaciju ili na drugi način doprinose podsticanju na djela nasilja, zastrašivanja, netrpeljivosti ili diskriminacije); (d) sredstvo komunikacije; (e) priroda potencijalne publike i dr.

15. Sloboda izražavanja se nalazi u samoj srži demokratskog društva, ali istovremeno prava i slobode pretpostavljaju i obaveze kakva je, između ostalih, da se u najvećoj mogućoj mjeri izbjegavaju izjave koje vrijeđaju druge i predstavljaju napad na njihova prava.

16. Pored toga što su sporni komentari obrisani sa portala „Borba“, Zaštitnik je cijenio sadržinu komentara kao uvredljive, društveno neprihvatljive i da sadrže elemente govora mržnje i mizoginog govora. Takođe, sporni komentari sadrže stigmatizujuće izjave prema osobama ženskog pola, gdje je isključivi cilj omalovažavanje i posmatranje žene kao objekta. Zaštitnik je i ranije upozoravao na pojavu mizoginije i govora mržnje¹ i na potrebu iskorjenjivanja takvog govora.

¹ <https://www.ombudsman.co.me/34755.news.html>

17. Iako je podnositeljka pritužbe mogla očekivati da će njen istup na društvenoj mreži u vidu postavljene fotografije izazvati određene komentare i reakcije zainteresovane javnosti, Zaštitnik je mišljenja da sporni komentari na koje je ukazala podnositeljka pritužbe ne doprinose razvoju debate od opšteg interesa i ne zasnivaju se na argumentaciji, već da imaju za cilj da podnositeljku omalovaže i uvrijede kao ženu, stvarajući netolerantan i isključivo neprijateljski ambijent. Sporni komentari koji su uslijedili po objavljivanju fotografije obiluju seksističkim i ponižavajućim izjavama koje vrijeđaju ličnost i dostojanstvo podnositeljke pritužbe.

18. Imajući u vidu navedeno, Zaštitnik

PREPORUČUJE

PORTAL „BORBA“

- da blagovremeno moderira i ukloni komentare koji predstavljaju očigledno nezakonit sadržaj, bez odlaganja.

MINISTARSTVU KULTURE I MEDIJA CRNE GORE

- da uredi mehanizme kontrole internet publikacija koje nijesu upisane u evidenciju medija, sa ciljem suzbijanja objavljivanja i širenja sadržaja koji sadrže elemente govora mržnje i mizoginog govora.

UPRAVI POLICIJE CRNE GORE

- da obavijesti podnositeljku i Zaštitnika o preduzetim mjerama i radnjama po prijavama na koje se ukazuje u pritužbi;

Naznačeni subjekti su dužni da, u roku od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostave izvještaj o radnjama i mjerama koje su preduzete radi izvršenja preporuke.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Nerma Dobardžić**

Dostavljeno:

- Podnositeljki pritužbe;
- Portalu “ Borba“;
- Ministarstvu kulture i medija Crne Gore;
- Upravi policije Crne Gore;
- a/a.